

OMNIA

OHJAUKSEN JA TUEN OPAS

OPPIMISEN TUKEA OMNIAN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

SISÄLLYS

---

1. Johdanto	3
1.1. Opiskelijan oikeudet	3
1.2. Opiskelijan velvollisuudet	4
1.3. Oppivelvollisuuslain mukainen ohjaus- ja valvontavastuu	5
2. Oppimisen tuki Omniassa	5
2.1. Kaikille saavutettava oppiminen	5
2.2. Moniammatillinen yhteistyö opiskelijoiden tukena	7
2.2.1. OPRY ja HYRY	8
2.3. Oppimisen ohjaus ja tuki osana henkilökohtaistamisprosessia (HOKS)	9
2.4. Oppimisen tuen tasot	11
2.4.1. Yleinen tuki	12
2.4.2. Opinto-ohjaus	13
2.4.3. Opiskelijahuolto	16
2.4.4. Erityinen tuki	16
2.4.5. Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot (OPVA)	17
2.4.6. Suomi toisena kielenä (S2-tuki)	18
2.5. Opiskelujen tuki ja tuen tarpeen tunnistaminen	18
3. Opetus- ja ohjaushenkilöstön roolit ja vastuut	20
3.1. Opettajan roolit erityisen tuen prosessissa	22
4. Laadukas pedagogiikka huomioi kaikki oppijat	25
4.1. Omnian laatukriteerit	25
4.2. Oppimisen tuki eri oppimisympäristöissä	25
4.2.1. Omniassa oppiminen	27
4.2.2. Oppiminen Omnian ulkopuolella	27
4.2.3. Verkossa oppiminen	30
5. Loppusanat	31
6. Lähteet	31
Liite 1. Erityisen tuen prosessi Omniassa	32

1. JOHDANTO

Omnia on oppilaitos, jossa on hyvä olla ja oppia. Rehtori Maija Aaltolan sanoin:” Me Omniassa uskomme, että jokaisella on kyky ja halu oppia. Tämän oppaan tarkoituksena on jäsentää sekä selkeyttää ohjauksen ja tuen tehtäväkenttää, joiden keskeisiä toimijoita ovat vastuuopettaja, opinto-ohjaaja sekä erityisopettaja. Ohjausta ja tukea antavat kaikki opettajat ja muut henkilöstöryhmät kuten opiskelijahuollon toimijat erilaisiin oppimiseen, hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyviin asioihin. Mitä aikaisemmin opiskelija saa tarvitsemansa ohjauksen ja tuen, sitä paremmat oppimisen edellytykset voidaan luoda opiskelijalle. Ohjauksella tarkoitetaan henkilökohtaistamiseen, urasuunnitteluun ja opintojen tukemiseen liittyvää ohjausta ja tukea. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja oppilaan tarvitsemasta muusta tuesta. Erityisopetus on ensisijaisesti pedagogista oppimisen tukea, kun taas muu tuki eli yleinen tuki on kaikkien opettajien antamaan oppimisen ja opiskelun tukea. Oppaan luvussa neljä on kuvattu oppilaitoksen käytännön arkeen perustuvia konkreettisia keinoja ja menetelmiä, joiden avulla opetus- ja ohjaushenkilöstö voi ohjata ja tukea opiskelijoita entistä sujuvammin yhteistyössä yksilöllisten tarpeiden mukaisesti kaikissa opintojen vaiheissa.

Jokainen opiskelija on Omniassa tärkeä, välitämme opiskelijoistamme. Oppimisen ohjauksen ja tuen tavoitteena on edistää oppijoiden yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta sekä poistaa oppimisen esteitä. Ohjauksen ja tuen perusta on aktiivisesti yhteistyötä tekevässä opetus- ja ohjaushenkilöstössä. Jokaisella toimijalla on oma tärkeä roolinsa ja vastuut ohjauksen ja tuen prosesseissa. Oppimisen ohjaus ja tuki suunnitellaan opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien, valmiuksien, tavoitteiden ja tarpeiden mukaan. Tutkinto-opiskelijoilla tavoitteena on saavuttaa ammatillinen perustutkinto ja työelämässä vaadittava osaaminen.

1.1. OPISKELIJAN OIKEUDET

Lainsäädäntö ohjaa ammatillisen koulutuksen järjestämistä ja luo toimintaa ohjaavat raamit sekä koulutuksen järjestäjille että opiskelijoille. Opetukseen, ohjaukseen ja tukeen sekä erityiseen tukeen liittyvää keskeistä ammatillisen koulutuksen laki- ja säädöspohjan perusteella opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista ohjausta ja opetusta, että hän pystyy saavuttamaan tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Opiskelijalla on myös oikeus saada opinto-ohjausta sekä tarvittavaa muuta ohjausta ja tukea, kuten erityistä tukea tarpeidensa mukaisesti. Suunnitelmalliset ohjaus- ja tukitoimet kirjataan HOKS:iin. (L53I/2017, 44§, 6I§, 64§)

Kuvio 1. Opiskelijan oikeudet opintojen edistymiseksi

1.2. OPISKELIJAN VELVOLLISUUDET

Opiskelijan velvollisuutena on edistää opintojaan ja osallistua opetukseen, näyttöihin sekä muuhun HOKSissa sovittuun osaamisen hankkimiseen. Opiskelijan tulee myös suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti sekä noudattaa koulutuksen järjestäjän laatimia järjestyssääntöjä. (L53I/2017, 94§)

Kuvio 2. Opiskelijan velvollisuudet opintojen edistämiseksi

1.3. OPPIVELVOLLISUUSLAIN MUKAINEN OHJAUS- JA VALVONTAVASTUU

Koulutuksenjärjestäjä on ohjaus- ja valvontavastuussa. Vaikka opintojen etenemisen seurannan vastuu kuuluu Omniassa vastuopettajalle, on opetus- ja ohjaushenkilökunnan yhteistyössä seurattava opiskelijan opintojen etenemistä HOKS:n mukaisesti ja seurattava mahdollisia poissaoloja sekä tiedotettava niistä huoltajia, vastuopettajaa sekä tarvittaessa muuta opetus- ja ohjaushenkilöstöä sekä muita moniammatillisia verkostotoimijoita. Myös alaikäisen huoltajalla on vastuu ja velvollisuus seurata lapsensa opintojen etenemistä. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden. (LI2I4/2020, 9§, I2§)

Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa, koulutuksen järjestäjän on selvitettävä mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa opiskelijan oppimista paremmin tukevassa oppimisympäristössä tai hakeutumista muuhun koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän on lisäksi selvitettävä oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys sekä tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. (LI2I4/2020, I2§)

2. OPPIMISEN TUKI OMNIASSA

2.1. KAIKILLE SAAVUTETTAVA OPPIMINEN

Oppimisen on oltava saavutettavaa kaikille opiskelijoille riippumatta yksilön lähtökohdista tai taustoista. Oppimisen ohjauksen ja tuen keskeiset periaatteet Omniassa ovat: saavutettavuus, oppijalähtöisyys, valmentava työote ja yhteisöllisyys.

KESTÄVÄ TULEVAISUUS

Kuvio 3. Oppimisen ohjauksen ja tuen periaatteet

Saavutettavuus ja siihen liittyvät oppimisen rakenteet takaavat kaikille opiskelijoille mahdollisuuden kuulua oppimisyhteisöön. Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja esteettömiä. Opiskelijoilla on oltava oppimiseen tarvittavat laitteet, työvälineet ja oppimisen apuvälineet käytössään heti opintojen alussa. Esteettömyydellä tarkoitetaan fyysisen esteettömyyden lisäksi esimerkiksi palvelujen saavutettavuutta, opiskeluvälineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon.

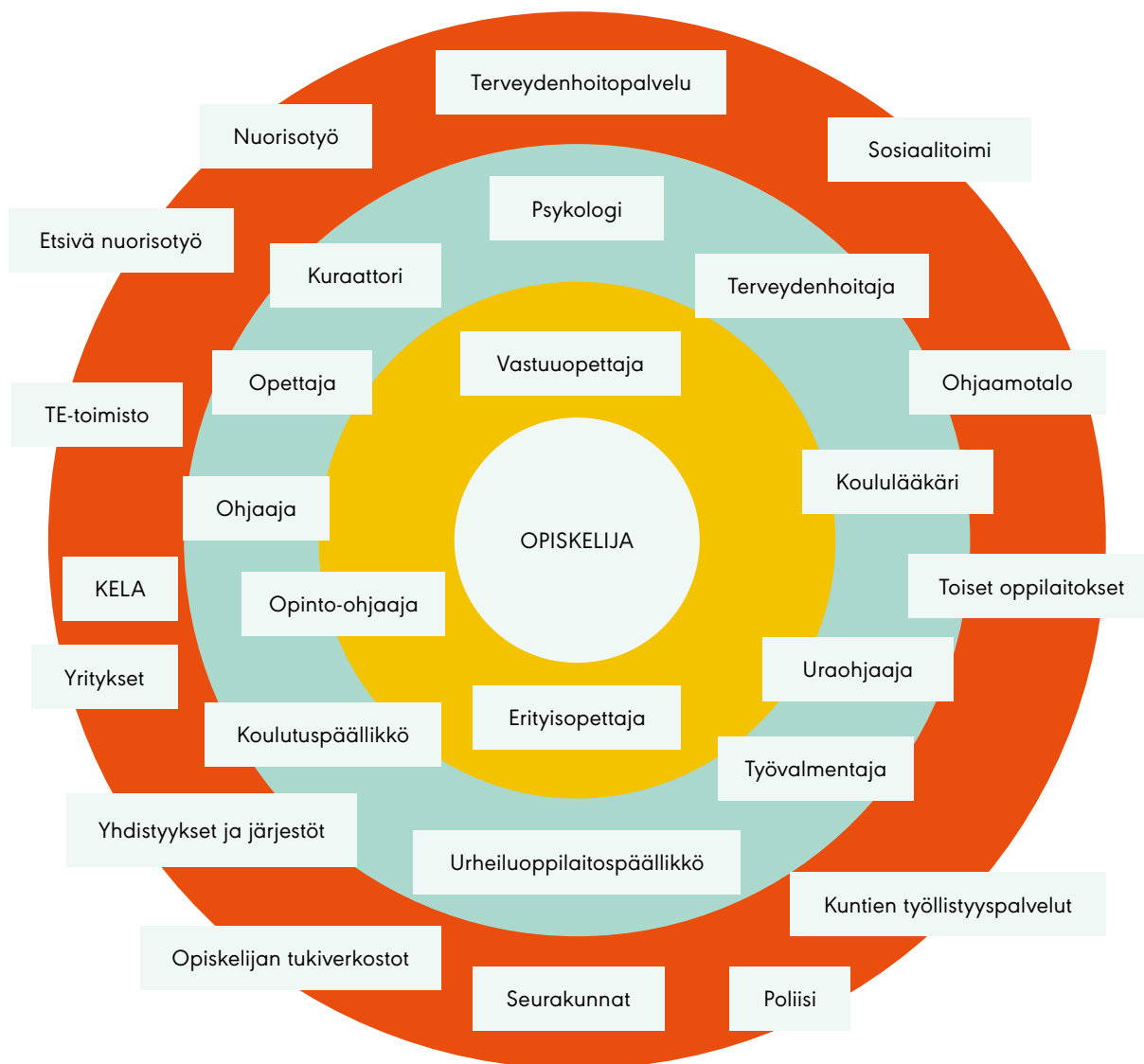
Oppijalähtöisyys tarkoittaa opiskelijan yksilöllisyyden huomioimista sekä ohjaus- ja tukitoimien rakentamista tarvelähtöisesti ja oikea-aikaisesti. Oppimisen ohjauksen ja tuen lähtökohtana on aina se, mitä oppija jo osaa ja mitä hänen tulee oppia sekä minkälaista ohjausta ja tukea hän tarvitsee. Opetus- ja ohjaushenkilöstö varmistaa pedagogisin ja oppiympäristöä koskevin ratkaisuin, että oppiminen on kaikille oppijoille sekä myös tukea ja ohjausta tarvitseville opiskelijoille [saavutettavaa](#).

Valmentava työote on aktiivista opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijoiden välistä toimintaa, joka perustuu arvostukseen, luottamukseen, hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Opiskelija nähdään aktiivisena toimijana omassa oppimisprosessissaan. Innostava ja kannustava ilmapiiri on kaiken oppimisen perusta.

Yhteisöllisyys on koko oppilaitosyhteisön niin opiskelijoiden kuin opetus- ja ohjaushenkilökunnan vuorovaikutusta keskenään. Välittäminen ja vastuullisuus ohjaa opetus- ja ohjaushenkilökunnan toimintaa ja yhteistyötä. Kaikkia opiskelijoita kohdellaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

2.2. MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ OPISKELIJOIDEN TUKENA

Omnian oppilaitoksen yhteistyö on moniammatillista ja siihen kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolisia verkostoja. Opetus- ja ohjaushenkilöstö huolehtii yhteistyössä siitä, että opiskelija saa tarvitsemansa ohjauksen ja tuen HOKS:n mukaisesti. Vastuuopettaja, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja ovat opiskelijan arjessa läheisiä ja keskeisiä toimijoita. Muut toimijat kuten opiskelijahuollon terveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori tukevat opiskelijan oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia tarvittaessa. Yhteistyöllä varmistetaan opiskelijan kiinnittyminen opintoihin sekä sujuva opintojen eteneminen. Jokaisen opiskelijan verkosto on yksilöllinen ja perustuu opiskelijan tarpeisiinsa ja/tai mahdollisuuksiin saada verkoston palveluita ja tukea. Toisinaan opiskelijalla on yhteistyötahoja myös oppilaitoksen ulkopuolelta. Opetus- ja ohjaushenkilöstön tehtävänä on tiedottaa palveluista sekä ohjata opiskelija tarvitsemiensa palveluiden piiriin ja hoitaa yhteydenpitoa.

Kuvio 4. Ohjauksen ja tuen moniammatilliset yhteistyötahot

Oppilaitoksen moniammatilliset toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä oppilaitoksen arjessa opiskelijoiden opintojen edistämiseksi. Arjen yhteistyössä on tärkeää, että tieto opiskelijoiden asioista kulkee suunnitelmallisesti ja sujuvasti tarvittaville tahoille. Opetus- ja ohjaushenkilöstö toimii tarvittaessa myös konsultatiivisena tukena toisilleen. Tiedonsiirtoon liittyen toimitaan tarkasti salassapitosäädökset huomioiden. Sujuvalla yhteistyöllä varmistetaan opiskelijoiden oikea-aikainen ja tarpeiden mukainen ohjaus ja tuki.

2.2.1. OPRY JA HYRY

Omnian sisäiset toimijat kokoontuvat yhdessä opiskelijoiden huolta aiheuttavissa asioissa **OPRY-** ja **HYRY-** tapaamisiin. OPRY eli toimipiste- tai tutkintokohtainen opiskelun tukiryhmä kokoontuu aina tarpeen mukaan, mutta yleensä neljästä viiteen kertaa lukuvuoden aikana. Toiminnan järjestämisestä vastaa koulutuspäällikkö ja tapaamiset järjestetään vastuupettajakohtaisesti. OPRY-tapaamisissa keskitytään opiskelijoihin, joiden opinnot eivät etene suunnitellusti tai opintojen suorittamisessa on muita haasteita. OPRY-tapaamiseen osallistuvat vastuupettaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja tarvittaessa myös muita opiskelijahuollon toimijoita kuten terveydenhoitaja, kuraattori tai psykologi.

Vastuunopettajan tehtävänä on koota yhteenvedo opiskelijoidensa opintosuorituksista ja poissaoloista ennen OPRYn kokoontumista. Vastuunopettajan tulee myös tiedottaa OPRYn kokoontumisesta opiskelijoille, joiden asioita käsitellään tapaamisessa.

HYRY eli toimipiste- ja tutkintokohtainen hyvinvointiryhmä vastaa yhteisöllisen opiskelijahuoltotyön toteuttamisesta toimipisteessä. HYRYä johtaa yksi toimipisteen koulutuspäälliköistä. Ryhmän jäseninä ovat toimipisteen muut koulutuspäälliköt, kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, toimipisteen opiskelijakunnan yhdysopettaja, YTO-tiimivastaava ja opiskelijaedustaja kutsuttaessa.

2.3. OPPIMISEN OHJAUS JA TUKI OSANA HENKILÖKOHTAISTAMISPROSESSIA (HOKS)

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä tarvittaessa suunnitella 63§:ssä tarkoitetut opiskelunvalmiuksia tukevat opinnot. (L53I/2017, 48§)

Kuvio 5. Oppimisen ohjauksen ja tuen vaiheet HOKS-prosessissa

Hakeutumisvaiheessa varmistetaan, että opiskelija on aloittamassa opintonsa juuri hänelle soveltuvassa ja tuen tarpeisiin parhaiten vastaavalla opinpolulla. Oppilaitoksen tehtävä on tarjota opiskelijan tarvitsema riittävä pedagoginen tuki ja ohjaus. Tarvittaessa opiskelija ohjataan yhteistyössä opetus- ja ohjaushenkilökunnan sekä moniammatillisten toimijoiden kanssa opiskelijan oppimista parhaiten tukevalle opinpolulle. Vaihtoehtona voi olla esimerkiksi valmistavat koulutukset kuten **TUVA**-koulutus eli tutkintoon valmentava koulutus. Kaikkien opiskelijoiden opinpolku on yksilöllinen ja perustuu opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin esimerkiksi työllistymisen ja jatko-opintojen näkökulmasta.

Vastuupettaja on merkittävässä roolissa tuen tarpeen tunnistamisessa heti opintojen alussa, mutta myös opiskelijan näkemys tuen tarpeista on tärkeä. Tukitoimien huolellisella suunnittelulla opintojen alusta alkaen opiskelija kiinnitetään ja sitoutetaan vahvasti opintoihin. HOKSiin yhteydessä on tärkeää selvittää huolella esimerkiksi seuraavia asioita:

- Mitkä ovat opiskelijan vahvuudet?
- Aikaisemmin hankittu osaaminen (osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen)
- Riittääkö kaikkien opettajien antama yleinen ohjaus ja tuki opinnoissa vai tarvitseeko opiskelija muuta tukea?
- Tarvitseeko opiskelija tukea kielitaidon kehittymiseen tai opiskelunvalmiuksiin? (S2-tuki, OPVA-opinnot)
- Onko opiskelijalla oppimisen haasteita, jolloin tarvitaan mahdollisesti erityistä tukea?

Tavoitteet opinnoille laaditaan yhteistyössä vastuupettajan ja opiskelijan kanssa HOKSiin. Tuen tarpeiden tunnistamisen jälkeen opiskelijan ja hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa kanssa suunnitellaan myös opiskelijan tarvitsema ohjaus ja tuki sekä tarvittaessa erityinen tuki osaksi HOKSia. Opiskelijalle suunnitellut tukitoimet kirjataan Wilman ohjauksen ja tuen suunnitelmaan. Tuen tarve kirjataan pedagogisesta näkökulmasta eli se millaisia yksilöllisiä ja suunnitelmallisia tukitoimia tai opetuksen järjestelyjä opiskelija tarvitsee.

HOKSiin laaditut **oppimisen tukitoimet** antavat kaikille opetus- ja ohjaushenkilöstössä tietoa siitä, millä tavalla opiskelija oppii parhaiten sekä mitä ohjaus ja tukitoimia hänelle on suunniteltu oppimisen tueksi. Vastuupettaja tiedottaa opiskelijan ohjaus ja tukitoimista opetus- ja ohjaushenkilöstöä sovittaessa. Kaikki opettajat saavat tiedon opiskelijan mahdollisista suunnitelmallisista ohjaus ja tukitoimista Wilmasta. Opiskelijaa opettavat opettajat näkevät myös Wilman kautta opetusryhmänsä opiskelijat, joilla on erityisen tuen suunnitelma.

Oppimisen tukitoimia on kaikkien opettajien antaman ohjauksen ja tuen lisäksi suunnitelmalliset tukitoimet kuten S2-tuki ja OPVA-opinnot. Opiskelijan opintojen edistymistä ja tukitoimien toteutumista arvioidaan pitkin opintojen matkaa, tarvittaessa suunnitelmaa voidaan päivittää. HOKSiin muista sisällöistä saa lisää tietoa **[Henkilökohtaistamisen toimintamallista](#)**.

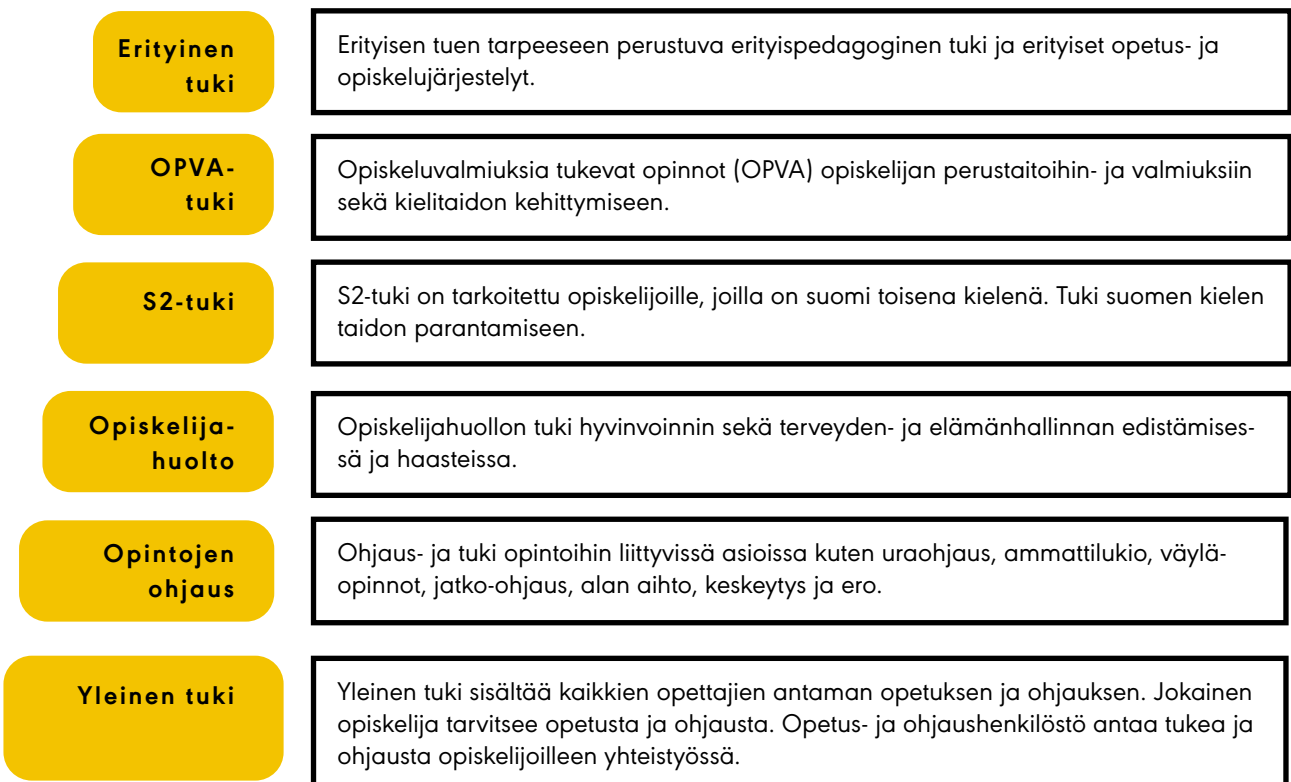
2.4. OPPIMISEN TUEN TASOT

Suomen koulutusjärjestelmä ryhmitellään eri koulutusasteisiin: varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, toisen asteen koulutus ja korkea-asteen koulutus. Ammatillisessa oppilaitoksessa oppimisen tuki on järjestetty eri tavoin kuin perusopetuksessa. Alla olevassa kuviossa on esitetty peruskoulun ja toisen asteen oppimisen tuen tasoja. Huomioitavaa on, että perusasteen ja ammatillisen koulutukseen liittyvä terminologia poikkeaa toisistaan. Esimerkiksi tehostetun tuen termiä ei käytetä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Vaativa erityinen tuki toteutetaan ammatillisissa erityisoppilaitoksissa.

Kuvio 6. Perusasteen ja toisen asteen tuen tasot

Seuraavassa kuviossa on esitetty Omnian tuen tasot portaittain. Kaikki opettajat antavat opiskelijoille yleistä tukea ja ohjausta. Ylimpänä kuviossa oleva erityinen tuki perustuu erityisen tuen tarpeeseen ja tarkoittaa käytännössä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä.

Kuvio 7. Omnian tuen tasot

2.4.1. YLEINEN TUKI

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata opiskelijan tuen tarpeeseen. Yleinen tuki on koko opetushenkilöstön antamaa arjen tukea ja ohjausta opinnoissa. Tuen tarpeeseen vastataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja heti sen ilmetessä. Tämä tarkoittaa yleensä kenen tahansa opettajan arjessa yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus ja tukitoimia. Yleinen ohjaus ja tuki voidaan antaa heti ja tukitoimien aloittaminen ei edellytä erityisiä selvityksiä tai päätöksiä. Käytännössä opettajan tulee miettiä, että antaako hän tuen itse opiskelijalle vai tarvitseeko opiskelija mahdollisesti erityisopettajan tukea. Tarvittaessa opettaja voi konsultoida ohjauksen ja tuen toimijoita, kuten erityisopettajaa tai kuraattoria.

Yleisen tuen alueella valmistaudutaan pysähtymään ja saamaan lyhytaikaista tukea. Tällainen tuen tarve voi johtua esimerkiksi seuraavista asioista:

- Opiskelijalle on kertynyt tekemättömiä tehtäviä esimerkiksi poissaolojen takia
- Uusi opiskeltava aine, jonka sisäistäminen vaatii aikaa opiskelijalta ja opinnot eivät etene
- Opinnoista on pitkä aika ja opiskelija on unohtanut opiskeltavat asiat
- Työtehtävät ovat täysin uusia (opiskelija tarvitsee runsaasti ohjausta)
- Oppimisympäristö on uusi, esimerkiksi Teams, Moodle, OneNote, Padlet, Workseed
- Opiskeluvälineet ovat uusia, kuten tietokone tai sähköiset laitteet ja koneet

Yleisen tuen toteuttamistapoja on useita erilaisia:

- Opetuksen rakentaminen oppijälähtöisesti
- Kaikkia oppijoita tukevat pedagogiset ratkaisut (selkeäkieliset ja helppokäyttöiset opetusmateriaalit)
- Opetusmateriaalit ovat sähköisiä
- Kielitietoisuus ja selkeä yleiskieli
- Verkkokurssien sekä opetuksen ja ohjauksen rakentaminen monimuotoisesti ja monikanavaisesti
- Erilaisten opiskelutekniikoiden ja -menetelmien käyttäminen
- Tavoitettavuus ja läsnäolo
- Vuorovaikutteisuus, motivointi ja innostaminen
- Havainnollistaminen (esim. konkreettiset esineet ja asiat)
- Erilaiset tukipajat kuten ammatilliset tukipajat, JOTS-tukipaja, S2-tukipaja
- Erilaiset opintojen toteutukset kuten joustavat toteutukset, työelämävaltainen toteutus, oppisopimuskoulutus, erillistoteutukset/hankkeet, verkko-opinnot tai itsenäisesti opiskeltavat opinnot, teemaopinnot (aktiivi-, ammatillukio-, kansainvälisyys- ja korkeakouluopinnot sekä yrittäjyyden oppimaisema), kilpailutoiminta, Avoimen Omnian opinnot

Opiskelija voi hyötyä oppimisen apuvälineistä eri oppimisympäristöissä. Joskus paras tuki oppimiseen voi olla niinkin yksinkertainen kuin paperi ja kynä. Apuvälineiden tarvetta voidaan selvittää yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Oppimisen apuvälineitä ovat esimerkiksi lukuohjelmat, kääntäjät, lukiviivain, laskin, kuuntelukirjat, paperinen ja sähköinen oppimateriaali, aktiivisyys, stressipallo ja kuulokkeet.

2.4.2. OPINTO-OHJAUS

Opiskelijan ohjaus kuuluu jokaiselle Omnian ammatillisessa koulutuksessa työskentelevälle. Ohjauksella tarkoitetaan jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista toimintaa opiskelijan oppimisen, kasvun ja kehityksen tueksi. Ohjaus on kaikkien oppilaitoksessa sekä erilaisissa oppimisympäristöissä työskentelevien yhteistä työtä ja yhteinen toimintakulttuuri tukee sitä. (Opetushallitus, 2014). Omniassa opinto-ohjausta antavat opiskelijoille opinto-ohjaajat ja muuta tarvittavaa ohjausta opettajat ja muu henkilöstö. Opinto-ohjauksella tuetaan opiskelijaa:

- opiskelu- ja työelämätaitojen kehittämisessä
- opintojen aikaisissa valinnoissa, esimerkiksi omien tavoitteiden mukaisten tutkinnon osien valinnassa
- jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisessä tai työuralla etenemisessä.

Omniassa ohjauksella halutaan varmistaa, että jokainen opiskelija saa omiin tarpeisiinsa nähden riittävästi ohjausta koko opiskelupolkuun ajan. Omnian ohjauksen ytimenä on **välittävä ohjaus**, jossa jokainen ohjausta antava reagoi huolestuttaviin havaintoihin opiskelijasta, tunnistaa opiskelijan ohjaustarpeen ja ohjaa opiskelijaa tarvittavien palvelujen äärelle läpi opintojen ajan. Välittävään ohjaukseen kuuluu keskeisesti myös opiskelijan kannustaminen ja tukeminen opintojen ajan. Haluamme varmistaa opiskelijoille ehjän palvelupolun, jossa opiskelija ei pääse putoamaan pois ohjauksen ja tuen palveluista. Opinto-ohjauksen ohjaussuunnitelmassa kuvataan tarkemmin ohjauksen eri prosesseja.

Omnian opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista opinto-ohjausta ja muuta tarpeellista ohjausta. Opiskelun suunnittelun sekä elämän- ja urasuunnittelun palveluja on tarjolla opiskelijalle helpoilla ja monipuolisilla tavoilla aina tarpeen mukaisesti. Lisäksi ohjausta tarjotaan aktiivisesti monipuolisilla menetelmin koko opiskelujen ajan.

Henkilökohtainen ohjaus

Omniassa opiskelijalla on mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta ja opinto-ohjausta aina tarpeen mukaan. Henkilökohtainen ohjaus on ohjauskeskustelua opiskeluun tai elämän- ja urasuunnitteluun liittyen. HOKS-keskustelut ovat keskeinen osa henkilökohtaista ohjausta. Vastuopettaja ja opinto-ohjaajat antavat henkilökohtaista ohjausta kaikissa opintojen vaiheissa. Lisäksi tarvittavaa henkilökohtaista ohjausta antavat muut toimijat kuten erityisopettaja, ohjaaja, opiskeluhuollon toimijat sekä uraohjaaja.

Pienryhmäohjaus

Omniassa hyödynnetään myös pienryhmäohjauksen tapaa. Pienryhmään voidaan koota opiskelijoita, joille samaan aihepiiriin liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisia. Ohjauksen aiheet voivat liittyä esim. opiskeluun, jatkokoulutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Ryhmässä jäsenet pääsevät jakamaan kokemuksiaan ja saavat mahdollisuuden vertaistukeen.

Luokkamuotoinen ohjaus

Omniassa luokkamuotoisella ohjauksella tarkoitetaan tiedottavaa ohjauksen tapaa, josta esimerkkeinä erilaiset infotilaisuudet valinnaisista opinnoista, osaamisalavaihtoehtoista, työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta, näytöistä ja kansainvälisestä opiskelijavaihdosta, jatko-opinnoista sekä lukio-opinnoista.

Verkko-ohjaus

Omnia verkko-ohjausta toteutetaan ryhmä- ja yksilöohjauksena esimerkiksi sähköpostin, Wilman, Teamsin, Kaizalan ja Moodle - verkko-oppimisympäristön välityksellä.

AMMATTIOHJAUS OPINTOJEN ERI VAIHEISSA

Ohjaus ennen opintojen alkua

- Tiedottaminen Omniasta: koulutustarjonta, erilaiset opintomahdollisuudet, hakumenettelyt, valintaperusteet, terveydelliset vaatimukset ja kielitaitovaatimuksista
- Tiedotus tapahtuu: opintopolun, Omnian www-sivujen, esitteiden ja mainosten kautta.
- Tiedottamista tapahtuu myös avoimissa ovissa, ammatillisen koulutuksen esittelyissä kahdeksaslukkalaisille peruskouluissa, peruskoulujen vanhempainilloissa, messuilla sekä muissa tapahtumissa
- Henkilökohtainen neuvonta ja uraohjaus InfoOmniassa ja tarvittaessa alakohtaista opinto-ohjausta ammatillisilta opinto-ohjaajilta

Ohjaus opintojen alussa

- Perehdyttäminen ammatillisiin opintoihin, ammatillisen perustutkinnon rakenteeseen sekä opiskeluympäristöön
- Laaditaan HOKS ja alustava urasuunnitelma
- Opiskeluhuollon ja opinto-ohjaajan infot
- Opiskelijoiden ryhmyttäminen opiskeluyhteisöön

Ohjaus opintojen aikana

- Vastuopettaja seuraa opiskelijoiden opintojen etenemistä ja on tarvittaessa yhteydessä opiskelijaan tai alaikäisen huoltajaan ja tekee moniammatillista yhteistyötä
- Oppivelvollisuusohjaaja seuraa oppivelvollisten poissaoloja ja kontaktoi opiskelijoita ja huoltajia
- Opiskelija saa palautetta osaamisen kehittämisestä
- Ohjaus opintojen suunnittelussa
- Opinto-ohjaus mm. ammattilukioon, urheilijoiden kaksoisuralle, korkeakouluväyliin ja aktiiviopintoihin
- Opiskelijan kanssa päivitetään urasuunnitelmaa
- Opinto-ohjaaja käy ohjauskeskustelun opiskelijan kanssa ero- ja keskeytystilanteissa ja sisäisissä siirrymissä

Ohjaus opintojen päättyessä

- Tuetaan opiskelijan opintojen loppuun saamista ja valmistumista
- Opiskelijaa tuetaan jatko-opintoihin hakeutumisessa ja työelämään siirtymisessä
- Opiskelija päivittää opintojen päättövaiheessa urasuunnitelmaansa työ- tai jatko-opintosuunnitelmansa
- Opiskelijalla on mahdollisuus saada uraohjausta ja neuvontaa opintojen päättövaiheessa esimerkiksi opolta
- Ohjataan valmistuva opiskelija vastaamaan AMIS-palautteeseen

Ohjaus opintojen jälkeen

- Valmistuneilla opiskelijoilla on oikeus saada ohjausta vuosi valmistumisen jälkeen InfoOmniasta

Taulukko 1. Ohjaus opintojen eri vaiheissa

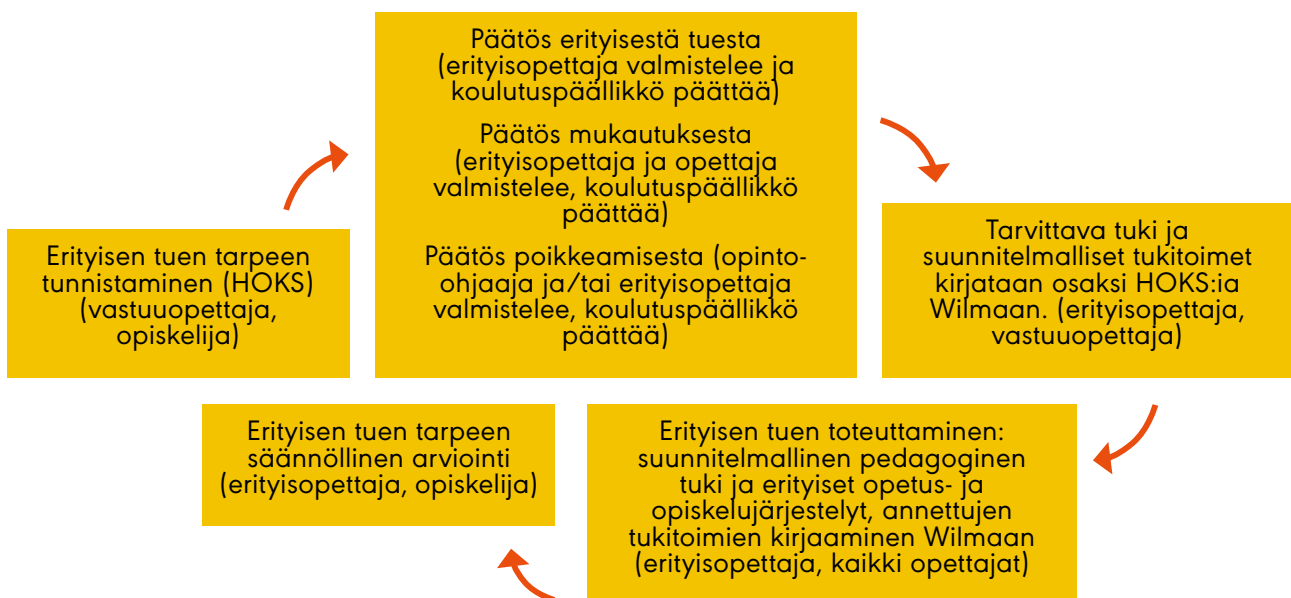
2.4.3. OPISKELIJAHUOLTO

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Opiskelijahuolto tukee opiskelijaa erityisesti silloin, kun opiskelija tarvitsee apua terveyden tai hyvinvoinnin kysymyksissä esimerkiksi terveydenhoitajalta, kuraattorilta ja psykologilta. Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan tarkemmin opiskelijahuollon toimintaa.

2.4.4. ERITYINEN TUKEA

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä. Erityisen tuen antamisen tavoitteena on edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa. (L531/2017, 64§)

Erityisen tuen kehässä kerrotaan, mitä toimia erityisen tuen prosessiin liittyy ja mitkä ovat henkilöstön eri toimijoiden kuten vastuuopettajan ja erityisopettajan tehtävät prosessin eri vaiheissa. Omnian kaikissa ammatillisissa opinnoissa (pt, at, eat, tuva) on oikeus saada erityistä tukea. Omniassa on laadittu Erityisen tuen järjestämissuunnitelma, jossa on tarkemmin kuvattuna erityisen tuen prosessit.

Kuvio 8. Erityisen tuen kehä

Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voidaan mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa vain siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin. (L531/2017, 64§, 101 §).

Opiskelijan opintoja voidaan tarvittaessa mukauttaa, jos opiskelija ei pedagogisista järjestelyistä ja tiiviistä tuesta huolimatta pysty saavuttamaan tutkinnon ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden tyydyttävä I-tason mukaista osaamista. Mukautetut arviointikriteerit ovat yksilöllisiä ja niiden lähtökohtana on tutkinnon perusteissa kuvattu tyydyttävä I-tason osaaminen. Mukautettu arviointiasteikko on viisiportainen. Mukautetun kiitettävän tason arvioinnin kriteerit ovat alle tutkinnon perusteissa määritellyn tyydyttävä I-tason. Arviointia mukautetaan vain niiltä osin kuin se on perusteltua ja välttämätöntä.

Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa, mikäli ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat opiskelijalle olosuhteet tai aiemmin hankitun osaamisen huomioiden joiltakin osin kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vamman tai terveydentilaan liittyvistä syistä. Poikettuun tutkinnon osaan tulee sisällyttää osaamistavoitteita sen laajuutta vastaavasti muilta ko. tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta. Poiketa voidaan vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä.

2.4.5. OPISKELUVALMIUKSIA TUKEVAT OPINNOT (OPVA)

Osana ammatillista perustutkintokoulutusta voidaan järjestää OPVA-opintoja. Opintojen tavoitteena on, että opiskelija hankkii yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvaa osaamista, joka antaa hänelle edellytyksiä osallistua tutkintokoulutukseen ja osoittaa osaamisensa näytössä tai muulla tavoin. OPVA- opinnot tarjoavat erityisesti vieraskielisille opiskelijoille mahdollisuuden parantaa opinnoissa ja ammatissa vaadittavia perustaitoja ja vahvistaa suomen kielen osaamista. Opintoja voidaan kuitenkin tarjota kaikille perustutkinto-opiskelijoille perustaitojen vahvistamiseksi.

OPVA-opintojen tavoitteena on kehittää ja vahvistaa opiskelu-, arki- ja työtaitoja. Opinnot eivät ole tutkinnon perusteiden mukaista arvioitavaa koulutusta, vaan lisäopintoja, joissa luodaan edellytyksiä suoriutua ammatillisesta koulutuksesta. Opinnoista ei myöskään kartu osaamispisteitä, mutta opinnoista saa suoritusmerkinnän. Opintojen aikana voidaan harjaannuttaa esimerkiksi opiskelijoiden suomen kielen taitoa, luku- ja kirjoitustaitoa, matemaattisia ja tietoteknisiä perustaitoja, työelämäosaamista sekä ammatillisia perusvalmiuksia. Opinnoissa voidaan myös valmentaa korttikoulutuksiin (työturvallisuus, hygienia).

OPVA-opinnot tulee suunnitella osana HOKSia yksilöllisesti ja opiskelijan tarpeisiin perustuen. Yksittäisen opiskelijan oikeus osallistua opintoihin on enintään 6kk. Opintoja tarjotaan tällä hetkellä Omniassa kolmen eri mallin mukaan:

- **Intensiivi-OPVA:** Opiskelijalla on vain OPVA-opintoja (100%).
- **Limittäinen OPVA:** Opiskelijalla on vähintään 50% OPVA -opintoja ja loput ammatillisia opintoja
- **Moduuli-OPVA:** Opiskelijalla on lyhykestoinen (1-2 vko) yhteisiin tutkinnon osiin (YTO) valmentava opintokokonaisuus

2.4.6. SUOMI TOISENA KIELENÄ (S2-TUKI)

Suomi toisena kielenä -opinnoissa opiskelijalla on mahdollisuus parantaa suomen kielen osaamistaan samalla kun opiskelee ammattiin. S2-opinnot sopivat niille opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi ja jotka tarvitsevat vielä suomen kielen opintoja. S2-opetusta voidaan antaa ammatillisten opintojen sisällä ammattisuomen opetuksena tai yhteisten tutkinnonosien S2-opetuksena.

2.5. OPISKELUJEN TUKI JA TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN

Opiskelijan tuen tarpeita kartoitetaan opintojen eri vaiheissa. Peruskoulu, opiskelija ja/tai hänen huoltajansa voi toimittaa dokumentteja toiselle asteelle (peruskoulun HOJKS, lausunnot, harkinnan varaisen haun liitteet), joiden avulla tuen tarvetta voidaan suunnitella ennakkoon ennen opintojen varsinaista aloitusta. Peruskoulun HOJKS ei tarkoita sitä, että opiskelijalle tehdään automaattisesti päätös erityisestä tuesta. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla oppimisvaikeudet tulevat ilmi ja tunnistetuiksi ensimmäisen kerran vasta ammatillisessa koulutuksessa. Tuen tarve voi tulla ilmi opintojen eri vaiheissa ja eri oppimisympäristöissä. Erityisen tuen tarve kartoitetaan ammatillisten opintojen alussa riippumatta siitä, että onko opiskelija saanut erityisopetusta perusopetuksessa. Opiskeluvalmiuksien tunnistuslomake toimii ohjauksen ja tuen tarpeiden kartoittamisen työvälineenä. Lomake löytyy opiskelijan Wilmasta. Vastuupettaja selvittää tuen tarpeita haastattelemalla opiskelijaa HOKSin yhteydessä.

Alla olevassa kuviossa on kuvattu opiskelijan tuen tarpeiden kartoittamisen prosessia opintojen eri vaiheissa.

HAKEUTUMINEN

YHTEISHAKU

- mahdolliset yksilöllistetyt arvosanat

YHTEISHAUN HARKINNANVARAINEN HAKU

- haun perustelut (sosiaaliset syyt, oppimisvaikeudet, todistuksen puuttuminen tai vertailuvaikeudet, riittämätön kielitaito)

JATKUVA HAKU

- jos tieto tuen tarpeista tulee ilmi

ENNEN OPINTOJEN ALKUA

AIEMMIN MÄÄRITELTY TUKI

- tehostettu tuki, erityinen tuki, yksilölliset arvosanat, mukautetut arvosanat

KOULUHISTORIA

- mitä kouluja on käynyt: peruskoulu, valmentava koulutus, lukio, ammattikoulu, ameo, korkeakoulu jne.

KOULU- JA TYÖHISTORIA MUUTOIN

- rikkonaisuus/eheys, Suomessa/muudalla, oppimisen "tahti", arvosanat jne.

YHTEYDENOTOT

- peruskoulu tai huoltajat/laillinen edustaja jne.

OPINTOJEN ALUSSA

TODISTUKSET JA DOKUMENTIT

- HOJKS, koulu- ja opintosuoritukset/todistukset, lausunnot jne.

LOMAKKEET, KARTOITUKSET, SEULAT, LÄHTÖTASOTESTIT JNE.

HAVAINNOINTI

- opiskelijan käyttäytyminen ja toiminta poikkeaa tavallisesta esim. ei osoita kiinnostusta, häiriköi, ei ymmärrä tehtävänantoja/ohjeita, ei ota kontaktia, myöhästelee, poissaoloja

OPINTOJEN AIKANA

OPINTOJEN ETENEMINEN

- opiskelija ei etene opinnoissa esim. ei saa tehtäviä tehtyä ja palautettua, ei saa arvosanoja, työelämässä oppiminen keskeytyy

HAVAINNOINTI

- opiskelijalla on haasteita opinnoissa esim. ei sitoudu tukitoimiin, käyttäytyminen herättää huomiota (ahdistus, vetäytyminen, impulsiivisuus, tunteellisuus, aktiivisuus, aggressiivisuus tms.), eksyy, hukkaa tavaroita, epätyypilliset mielenkiinnon kohteet, vuorovaikutuksen haasteet, myöhästelee/on jatkuvasti poissa

SUUNNITELLUT JA ANNETUT TUKITOIMET EIVÄT RIITÄ

- opiskelijalla ilmenee laajempaa tuen tarvetta kuin suunniteltu ja annettu

OPINTOJEN PÄÄTTYESSÄ

OPINTOJEN LOPPUUN SAATTAMINEN

- opiskelijalla on esim. paljon keskeneräisiä opintoja, opinnot eivät tule valmiiksi, ei taitoja ja kykyä tehdä tulevaisuuden suunnitelmia

Kuvio 9. Tuen tarpeen kartoittaminen opintojen eri vaiheissa

3. OPETUS- JA OHJAUSHENKILÖSTÖN ROOLIT JA VASTUUT

Oppimisen tuen –ja ohjauksen palveluita antavat pääsääntöisesti ohjauksen ja tuen piirissä työskentelevä opetushenkilöstö kuten vastuuopettaja, opettaja, ohjaaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori ja psykologi. Eri toimijoiden roolit opiskelijan tuen tarpeen tunnistamisessa ja tuen prosessissa on esitelty seuraavassa taulukossa.

AMMATTINIMIKE	OHJAUKSEN JA TUEN TOIMIJOIDEN TEHTÄVÄT JA ROOLIT
VASTUUOPETTAJA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastaa henkilökohtaistamisesta sekä urasuunnittelusta ▪ Opiskeluvalmiuksien arviointi ▪ Ohjauksen ja tuen tarpeen tunnistaminen ja kirjaaminen ▪ Ohjaus opiskelijan tarvitsemiin ohjaus- ja tukipalveluihin ▪ Opiskelijan ohjaus ja tuki läpi opintojen ▪ Opintojen edistymisen seuranta
ERITYISOPETTAJA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Huolehtii opiskelijoiden tuen tarpeiden selvittämisestä ▪ Selvittää tukea tarvitsevan opiskelijan osaamisen ja oppimisen lähtökohdat, sekä ohjaa opiskelijaa asettamaan omat oppimistavoitteensa ▪ Suunnittelee opiskelijan tarvitsemia tukitoimia sekä valmistelee niihin liittyviä hallinnollisia päätöksiä ▪ Suunnittelee oppimisprosessin ja valmistelee oppimistilanteet yhteistyössä tukea tarvitsevan opiskelijan sekä muun opetus- ja oppimisympäristössä työskentelevän opetus- ja ohjaushenkilökunnan kanssa ▪ Ohjaa tukea tarvitsevan opiskelijan yksilöllistä oppimisprosessia erilaisissa oppimisympäristöissä ▪ Antaa palautetta tukea tarvitsevan opiskelijan opintojen edistymisestä ja tavoitteiden mukaisen osaamisen saavuttamisesta sekä huolehtii suunnitellun tuen toteutumisesta ▪ Toimii konsultatiivisena tukena ja ohjaa muuta opetushenkilöstöä tuen tarpeen tunnistamisessa ja tukea tarvitsevan opiskelijan ohjauksessa ▪ Edistää opiskelijoiden kokonaiskuntoutusta ja tekee monialaista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.
OPINTO-OHJAAJA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tukee opinnoissa läpi opintojen ajan erilaisissa opintoihin liittyvissä asioissa ▪ Tukee opinnoissa etenemisessä ja ohjaa erilaisten koulutuspolkujen valinnassa ▪ Uudelleen ohjaus, esim. alan/tutkinnon tai oppilaitoksen vaihdossa sekä esim. TUVA-koulutukseen ja työpajoille siirtymisissä ▪ Opintojen väliaikaisen keskeyttämisen, eroamisen tai aloituksen siirtämisen selvittely, tiedottaminen erityisopettajalle ▪ Tarjoaa ohjausta niille opiskelijoille, joilla on erilaisia haasteita opinnoissaan ▪ Vastaa opiskelijoiden urasuunnittelusta yhteistyössä vastuuopettajan kanssa

AMMATTINIMIKE	OHJAUKSEN JA TUEN TOIMIJOIDEN TEHTÄVÄT JA ROOLIT
OPETTAJA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opetus ja siihen liittyvä ohjaus sekä niiden suunnittelu ja arviointi ▪ Ottaa huomioon yksilön ja ryhmän tarpeet ja oppimisen edellytykset, sekä mahdolliset tuen suunnitelmat pedagogisissa ratkaisuisa kuten opetusmateriaalin ja -menetelmien valinnassa kaikissa oppimisympäristöissä ▪ Tukee ja ohjaa sekä antaa palautetta oppimisprosessin etenemisestä ja osaamisen kehittämisestä pedagogista asiantuntijuutta ja opetettavan alan erityisosaamista hyödyntäen ▪ Arvioi osaamisen kehittymistä ja kirjaa annetut tukitoimet
S2-OPETTAJA	<p>Katso OPETTAJAN kohta.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opetus ja siihen liittyvä ohjaus sekä niiden suunnittelu ja arviointi ▪ Selvittää oppimisen lähtökohdat tekemällä suomen kielen kartoituksia ja asettamalla oppimisen tavoitteet ▪ Tukee opiskelijoita kielen oppimisessa eri konteksteissa ja oppimisympäristöissä ▪ Antaa yksilöllistä ohjausta
OHJAAJA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppimisprosessin tukena erilaisissa oppimisympäristöissä, oppimistilanteissa sekä oppimiseen liittyvissä tuki-, palvelu- ja organisointitehtävissä ▪ Toimii yhteistyössä opetushenkilöstön sekä muiden sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa ▪ Voi painottaa toimintaan oppimisryhmissä, yksittäisten oppijoiden kanssa tai oppimisjärjestelyihin liittyvissä palvelu- ja tukitoiminnoissa
OPISKELIJAHUOLTO: kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja	<p>Kuraattori: Tukee ja ohjaa erilaisissa elämäntilanteissa, esim. taloudellisissa kysymyksissä, asuntoasioissa ja erilaisten palveluiden ja etuuskien tavoittamisessa</p> <p>Psykologi: Tukee opiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia ja mielentervettä</p> <p>Terveydenhoitaja (terveydenhuolto): Seuraa opiskelijoiden terveydentilaa opintojen ajan. Selvittelee sekä tarvittaessa jatko-ohjaa opiskelijan tarvittaviin palveluihin. Opiskelija saa yhteyden muihin tarvitsemiinsa terveydenhuollon palveluihin terveydenhoitajan kautta</p>
KOULUTUSPÄÄLLIKKÖ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erityisen tuen, mukautuksen ja poikkeamisen esitysten hyväksyminen ▪ Toimialan oppimisen tuen tukitoimien mahdollistaminen opettajien resurssein ja oppimisympäristöistä vastaaminen ▪ Päättää erityisopetusta tarvitsevien opiskelijoiden opetusjärjestelyistä ja niiden toteuttamisista
<p>Kaikkien toimenkuvaan kuuluu tehdä yhteistyötä eri toimijoiden, kuten opiskelijoiden, huoltajien, erityisopettajan, opinto-ohjaajan, opiskelijahuollon, tukipalvelujen ja muiden oppilaitoksen sisäisten ja ulkoisten verkostojen kanssa.</p>	

Taulukko 2. Ohjauksen ja tuen toimijoiden tehtävät ja roolit

Alla olevassa taulukossa on kuvattu keskeiset opetus- ja ohjaushenkilöstön toimijat opiskelijan opintojen polun eri vaiheissa. Opintojen polku voidaan jaotella seuraavanlaisesti: haku, valinta, aloitus, opiskelu, valmistuminen ja jatko-ohjaus. Vastuuopettaja kulkee opiskelijan rinnalla opintojen alusta opintojen loppuun asti. Opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijaa läpi koko opintojen polun. Erityisopettaja on mukana opinpolun eri vaiheissa ja tukee tarvittaessa opiskelijaa. Opiskelijahuolto on opiskelijan opinpolulla tukena tarvittaessa.

	HAKU	VALINTA	ALOITUS	OPIKELU	VALMISTU- MINEN	JATKO
Opiskelija	✓		✓	✓	✓	✓
Vastuuopettaja			✓	✓	✓	
Opettaja				✓		
Erityisopettaja		✓	✓	✓	✓	✓
Ohjaaja				✓		
Opinto-ohjaaja	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Opiskeluhoolto				✓		
Koulutuspäällikkö		✓	✓	✓		

Taulukko 3. Opetus- ja ohjaushenkilöstön toimijat opiskelijan opintojen polun eri vaiheissa

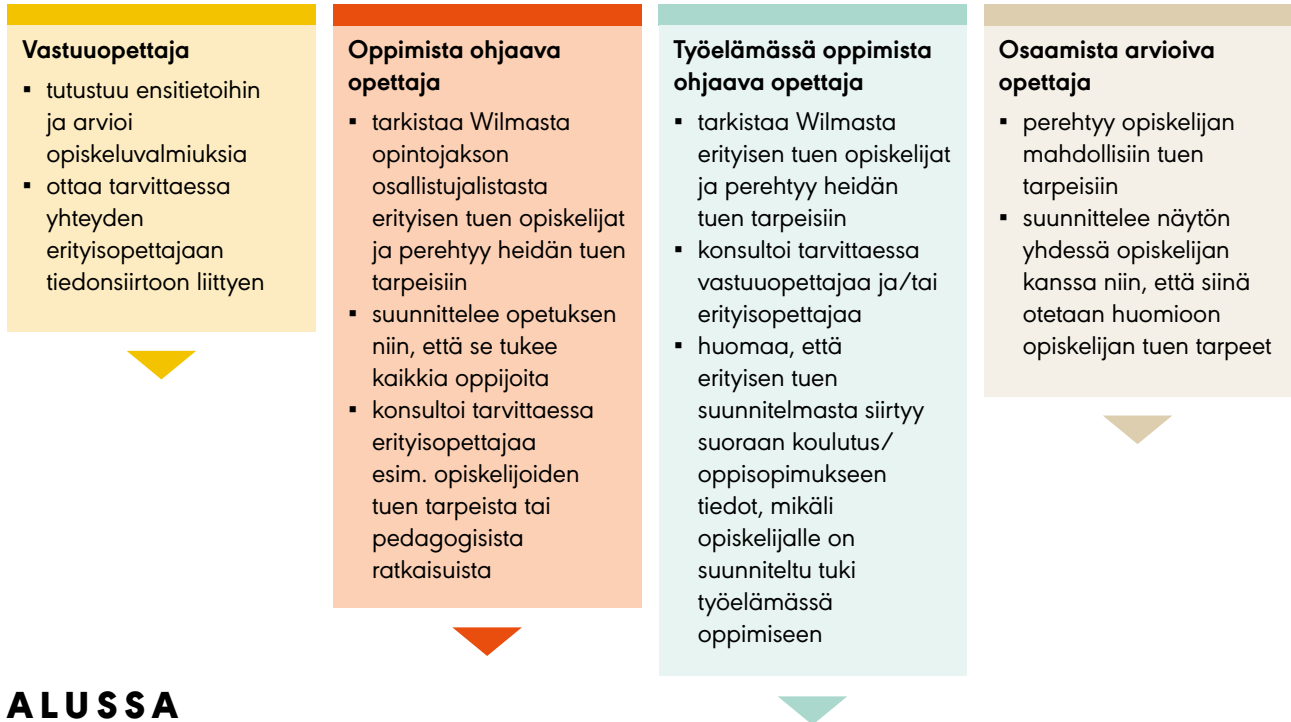
3.1. OPETTAJAN ROOLIT ERITYISEN TUEN PROSESSISSA

Omniassa on määritelty opettajille opiskelijan opinpolkuun liittyviä eri rooleja: vastuuopettaja, oppimista ohjaava opettaja, työelämässä oppimista ohjaava opettaja ja osaamisen arviointia ohjaava opettaja.

Opettaja huolehtii roolissaan siitä, että opiskelija saa suunnitellun ja tarvitsemansa ohjauksen ja tuen kaikissa oppimisympäristöissä ja myös näyttötilanteissa. Opintojen aikana opettaja seuraa opiskelijan osaamisen kehittymistä ja antaa palautetta oppimisesta. Opettaja reagoi opiskelijan oppimistahtiin. Jos huoli opintojen etenemisestä tai muusta opiskelijan asiasta herää, on kuka tahansa opettaja yhteydessä kyseisen opiskelijan vastuuopettajaan. Yksittäinen opettaja voi myös konsultoida tarvittaessa erityisopettajaa tai opiskelijahuollon asiantuntijoita. Tutkinnon osaa tai osan osa-aluetta opettavan opettajan on velvollisuus kirjata antamansa tuki opiskelijan Wilma-tietoihin. Erityisen tärkeää on muistaa kirjata se, kun erityistä tukea on annettu opiskelijalle. Kirjaukset on hyvä tehdä oman opetuksen aikana tai arvioinnin yhteydessä.

Alla olevassa kuviossa on kuvattu näihin rooleihin sisältyviä tehtäviä erityisen tuen prosessissa läpi opintojen ajan. Keskeistä on huomioida, että opettajan on huomioitava eri rooleissaan erityisen tuen opiskelijaa hänen opintojen polulla.

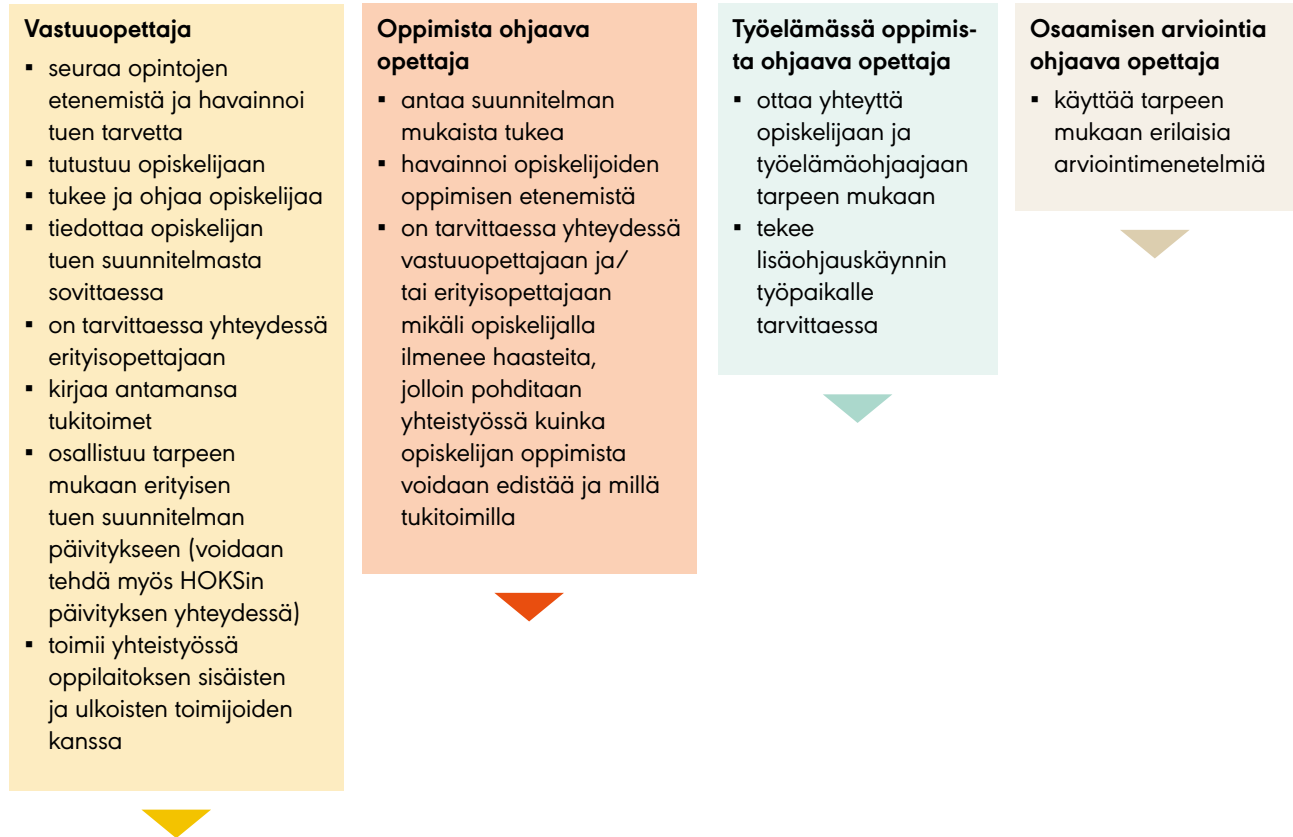
ENNEN

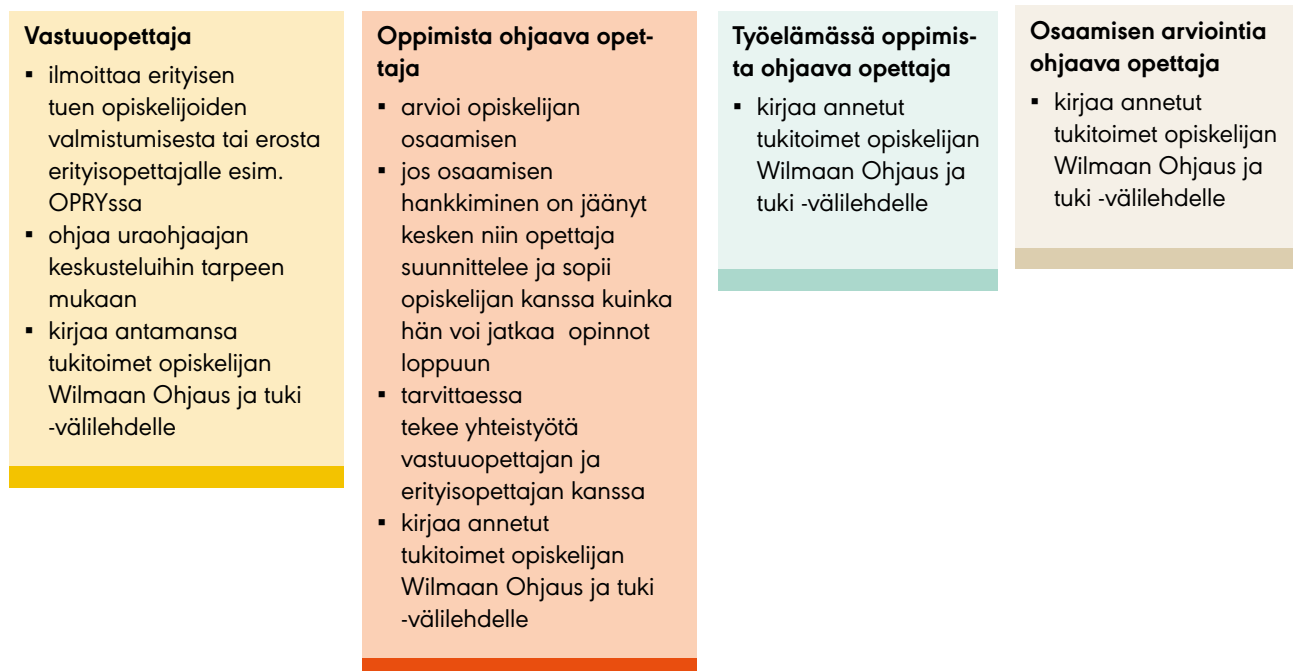
ALUSSA

AIKANA

PÄÄTTYESSÄ

Kuvio 10. Opettajien roolit erityisen tuen prosessissa opintojen aikana

4. LAADUKAS PEDAGOGIIKKA HUOMIOI KAIKKI OPPIJAT

Omniassa on tavoitteena, että opiskelija voi hankkia osaamista eri tavoin tarpeidensa ja vahvuuksiensa mukaisesti eri oppimisympäristöissä itsenäisesti ja/tai ohjattuna ja tuettuna. Opiskelijoiden tuen tarpeet huomioidaan opetusta suunnitellessa. Tavoitteena on varmistaa opintojen eteneminen ja kaikkien opiskelijoiden hyvinvointi. Tuki kohdistetaan ensisijaisesti siihen oppimisympäristöön, missä opiskelija kulloinkin opiskelee, aina kun se on mahdollista. Kaikessa oppimisen tuessa on oltava selkeät tavoitteet. Tuen tarpeet saattavat olla erilaisia eri oppimisympäristöissä. Tukitoimet tulisi suunnitella ja kohdentaa joustavasti opiskelijoiden tarpeen mukaan ja muuttuvissa tilanteissa.

4.1. OMNIAN LAATUKRITEERIT

Omniassa on luotu [laatukriteerit](#) oppimateriaaleille ja verkkokursseille sekä etäopetukselle ja -ohjaukselle. Kriteerit on tarkoitettu opetus- ja ohjaushenkilökunnan työn tueksi ja kaikkien oppijoiden oppimisen edistämiseksi. Kriteereissä huomioidaan muun muassa seuraavia tärkeitä lähtökohtia oppimisen prosessissa: saavutettavuus, monimuotoisuus, vuorovaikutuksellisuus, läsnäolo ja [kielitietoisuus](#).

4.2. OPPIMISEN TUKI ERI OPPIMISYMPÄRISTÖISSÄ

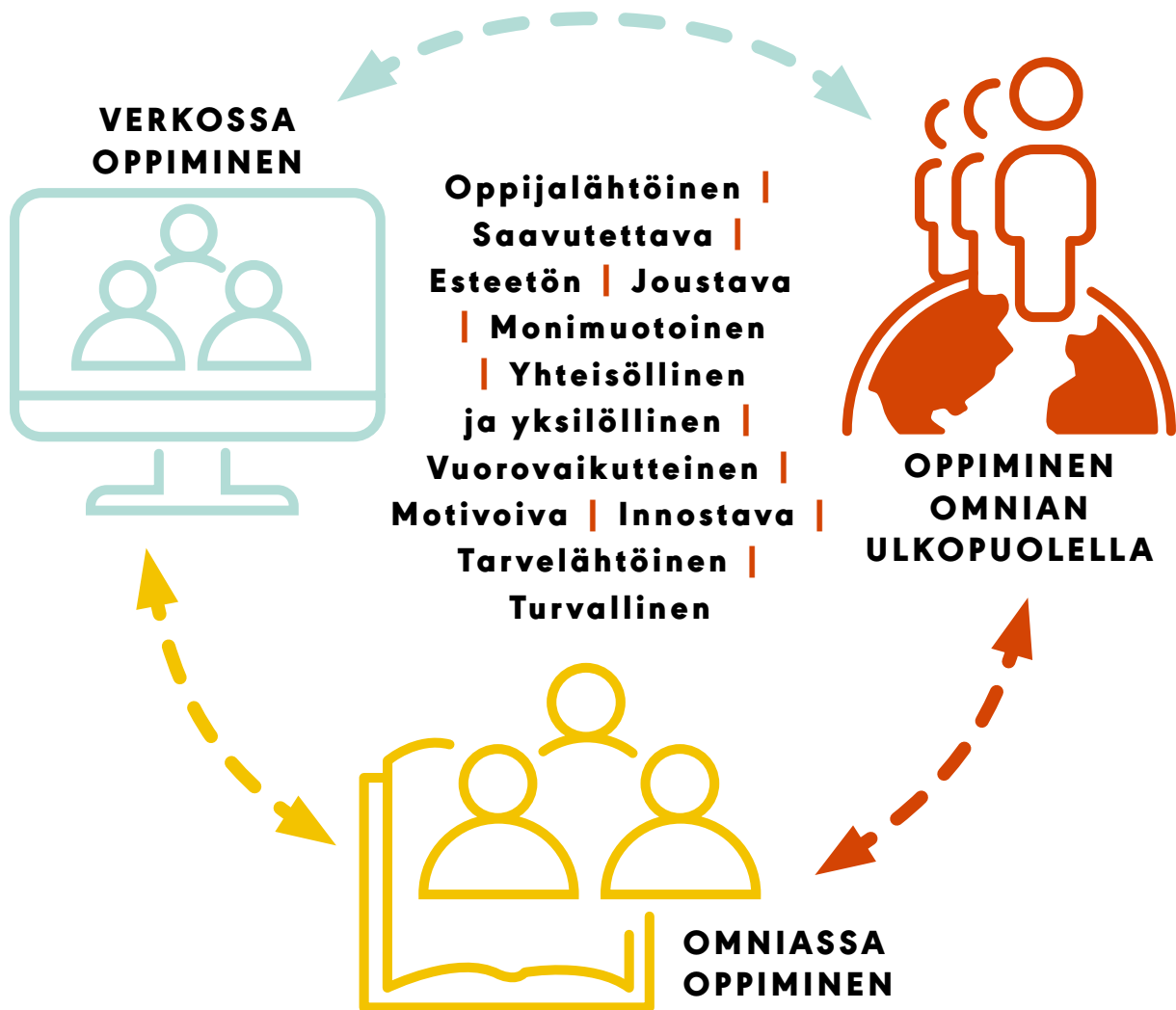
Opiskelijan opintojen tukemiseksi voidaan käyttää erilaisia oppimisen tuen keinoja, joita ovat esimerkiksi käytännön läheisyys ja työvaltainen oppiminen, joista hyötyvät kaikki opiskelijat ja myös erityisen tuen opiskelijat. Tuen suunnittelussa on hyvä pitää mielessä, mihin opiskelija pystyy ja missä oppimisympäristössä opiskelija voi saavuttaa tavoitteet parhaiten.

Oppimista edistävät keinot ovat usein hyvin yksinkertaisia, esimerkiksi rauhallinen oppimisympäristö luokkatilassa tai mahdollisuus antaa opiskelijan edetä opinnoissaan omaan tahtiin. Opiskelija voi hyötyä erilaisista oppimisen apuvälineistä kuten äänikirjoista tai lukuohjelmista. Tehtävien osittaminen ja pilkkominen tukevat laajojen asiakokonaisuuksien oppimista. Opetusmateriaalien selkokielistäminen hyödyttää kaikkia oppijoita.

Oppimisympäristöt suunnitellaan ja pedagogisissa ratkaisuissa huomioidaan opiskelijoiden oppimisen edistäminen. Useimmiten opiskelijan opinnot muodostuvat yhdistelmästä kaikkia erilaisia oppimisympäristöjä.

Paras tapa ja paikka oppia -dokumentissa on määritellyt Omnian ammatillisen koulutuksen vaihtoehtoiset oppimisympäristöt:

- Omniassa oppiminen
- Verkossa oppiminen
- Oppiminen Omnian ulkopuolella

Kuvio 11. Omnian oppimisympäristöt

4.2.1. OMNIASSA OPPIMINEN

Omniassa oppimisella tarkoitetaan esimerkiksi ryhmässä oppimista. Opiskelija voi hankkia osaamista yhdessä ryhmäänsä kuuluvien opiskelijoiden kanssa yhteistoiminnallisesti esimerkiksi ryhmätöiden kautta, jolloin opiskelija oppii ja kantaa vastuuta yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Opiskelija arvioi omaa ja ryhmänsä osaamisen karttumista ja antaa sekä vastaanottaa palautetta. Opettaja on läsnä ja ohjaa osaamisen hankkimista. Ryhmässä oppiminen voi sisältää verkossa oppimista sekä sovitusti työelämässä oppimista. Ryhmässä oppiminen sopii opiskelijalle erityisesti silloin, kun hänelle käy opiskelu yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa. Ryhmässä on myös mahdollista saada enemmän tukea opettajilta sekä vertaisiltaan.

Joustavat oppimisympäristöt palvelevat kaikkia opiskelijoita erilaisissa elämäntilanteissa. Jokaisella opiskelijalla on yksilölliset oppimistavoitteet ja opiskelija etenee opinnoissaan omassa aikataulussaan nopeammin tai hitaammin. Opettajat ohjaavat ja opettavat opiskelijoita yksilöllisesti tai pienemmissä ryhmissä. Muita erilaisia Omniassa oppimisen toteuttamisen tapoja ovat esimerkiksi päivä-, ilta-, S2-, Kilta- tai Opva- toteutus sekä myös projektioppiminen.

Mahdollisia tukikeinoja erilaisissa toteutuksissa:

- Integroitu erityisopetus (erityinen tuki ja opetusjärjestelyt suunnitellaan osaksi normaalia opetusta)
- Pajat (erityisopettajan tukipaja, ammatillinen tukipaja jne.)
- Samanaikaisopetus
- Pienryhmäopetus
- Eriyttäminen
- Ohjaajien tuki
- Erityisopettajan tuki opettajalle (konsultaatiot)
- Oppimateriaali (esim. selkokielineen, monikanavainen, strukturoitu)
- Kieli- ja kulttuuritietoisuus

4.2.2. OPPIMINEN OMNIAN ULKOPUOLELLA

Työelämässä oppiminen tarkoittaa käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta työpaikalla. Tämä toteutetaan koulutus- tai oppisopimuksella työelämän kanssa. Myös työelämässä oppimisen tulee olla aina tavoitteellista ja ohjattua. Työelämäjaksoihin voidaan yhdistää opiskelua esimerkiksi itsenäisesti, oppilaitoksen opetustiloissa, verkko- ja virtuaalioppimisympäristöissä. Muita erilaisia toteuttamisen tapoja ovat esimerkiksi Omnian omat työelämäkaltaiset toteutukset (Henricus, Autofit tai Aurinkokivi), työelämälähtöinen verkkototeutus, Omnian työpajatoteutus tai projektioppiminen.

Opiskelijoilla voi olla erilaisia haasteita, jotka vaikuttavat työpaikalla järjestettävään oppimiseen, kuten oppimisvaikeudet (matemaattiset ja kielelliset haasteet), keskittymisen ja tarkkaavaisuuden vaikeudet tai esimerkiksi jaksamisen haasteet. Tieto oppimisen haasteista olisi hyvä saada ennakkoon tai mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työelämään. HOKSista tarkastetaan, onko opiskelijalle suunniteltu erityisen tuen tukitoimia työelämään. Työelämässä oppimista ohjaavan opettajan tulisi tiedottaa ja ohjata myös työpaikkaohjaajia siitä, millaista ohjausta ja tukea opiskelija tarvitsee. Tarvittaessa tukitoimia voidaan suunnitella yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Opiskelijan asioista puhuttaessa on tärkeää varmistaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden toteutuminen.

Oikeanlaisella tuella useimmat opiskelijat pystyvät opiskelemaan ja oppimaan myös työpaikalla. Useimmille erityisen tuen opiskelijoista oppiminen aidossa työelämän oppimisympäristössä on oppilaitosta parempi oppimisympäristö, jossa he myös pystyvät osoittamaan osaamisensa parhaiten. Avain onnistuneeseen työelämässä oppimiseen on ennakointi sekä tukimenetelmien ja ohjauksen huolellinen suunnittelu. Tukimenetelmät ja ohjaus tulisi suunnitella viimeistään ensimmäisessä työelämässä tapahtuvassa tapaamisessa opiskelijan, työelämäohjaajan ja opettajan kanssa. Tapaamiseen voi osallistua tarvittaessa myös erityisopettaja. Tukimenetelmien ja ohjauksen suunnittelun tulisi sisältää mahdollisimman konkreettisia asioita kuten: työmatkan aikataulutus, asianmukaisten työvaatteiden ja työvälineiden käyttäminen sekä vuorovaikutus työelämässä (esim. miten puhutaan työkavereille ja asiakkaille).

Vinkkejä työelämässä oppimisen tukemiseksi:

- Valitaan työelämässä oppimisen paikka huolellisesti huomioiden opiskelijan yksilölliset tarpeet. Varmistetaan, että opiskelija saa riittävästi ohjausta.
- Suunnitellaan yhdessä työelämässä oppimisen jaksolle realistiset tavoitteet (opiskelija, työelämässä oppimista ohjaava opettaja ja työelämäohjaaja)
- Annetaan erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle tavallista enemmän ohjausta ja tukea myös työelämässä. Opettaja voi esimerkiksi ohjata ja tukea opiskelijaa työelämän pelisäännöissä, itsensä esittelyssä, työpaikan ja/tai työrytmiin perehtymisessä
- Luodaan työelämäjaksoon liittyvät yhteiset säännöt, esim. miten ja kuinka usein pidetään yhteyttä. (Tarvittaessa reagoidaan nopeasti haasteisiin ja tuetaan ongelmanratkaisussa)

Työskentelyn suunnittelu ja aikataulutus:

- Työskentely kaikkien työtovereiden kanssa (mahdollisimman moni auttaa uutta tulijaa)
- Toistuvat, mutta suunnitellut rutiininomaiset työtehtävät, työskentely työparin kanssa
- Lisää aikaa oppia uusia työtehtäviä ja myös enemmän aikaa työpaikkaohjaajalle opettaa niitä
- Yksi tehtävä tai ohje kerrallaan
- Ohjeiden toistaminen tai kaksinkertaistaminen
- Joskus visuaaliset vihjeet auttavat (ohjepiirros)
- Päivän ja viikon visuaalinen aikataulu
- Vaiheiden tekeminen yhden työtehtävän sisällä
- Selvitetään opiskelijalle, miten eri työtehtävät toteuttavat opintotavoitteita

Välitön palaute:

- Annetaan opiskelijalle kannustavaa palautetta aina kun hän onnistuu (jos hän tekee sen tänään, anna palautetta tänään)
- Rakentava palaute ja arvostava suhtautuminen opiskelijaan (tarvittaessa kerrotaan, mikä on vialla ja miten asia voidaan korjata)

Tuen tarpeen seuranta

- Luotettava ja turvallinen opettaja ja työpaikkaohjaaja
- Yhteistyö tiiminä: opettaja, työpaikkaohjaaja ja opiskelija

Osaamisen osoittaminen ja arviointi

Erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijalla on oltava erilaisia mahdollisuuksia näyttää osaamisensa. Arvioinnissa voi käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä kuten suulliset kokeet, oppimispäiväkirjat, esitelmät ja portfolioit.

Osaamista arvioiva opettaja on vastuussa opiskelijan erityisen tuen suunnittelusta osaamisen osoittamisessa. Työelämän arvioijaa tiedotetaan erityisen tuen tarpeista vain opiskelijan luvalla. Osaamista arvioiva opettaja voi kannustaa opiskelijaa itse kertomaan tuen tarpeistaan työelämän arvioijalle osaamisen osoittamisen suunnittelutilanteessa (ns. näyttö). Tuki osaamisen osoittamiseen suunnitellaan yhdessä arvioivan opettajan, opiskelijan ja työelämän arvioijan kanssa. Arvioiva opettaja kirjaa tukitoimet opiskelijan osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Erityisopettaja tukee tarvittaessa osaamista arvioivaa opettajaa ohjaus- ja tukitoimien suunnittelussa sekä osallistuu osaamisen osoittamisen suunnitteluun.

Perustelluista syistä osaamista voidaan osoittaa myös oppilaitoksessa, oppilaitoksen työmaalla tai muissa oppilaitoksen työympäristöissä. Perusteluna voi olla esimerkiksi seuraava:

*“Opiskelijalla on yksilöllisiä tuen tarpeita, jotka tekevät osaamisen osoittamisen työpaikan näyttöympäristössä kohtuuttomaksi. Kohtuuttomuuden määrittelyssä konsultoidaan aina erityisopettajaa. Ensisijaisesti on kuitenkin tavoitteena, että opiskelija osoittaa osaamisensa aidossa työelämän näyttöympäristössä ja hänelle suunnitellaan sinne tarvittava tuki osaamisen osoittamiseen”
(Toimintamalli: Osaamisen osoittaminen oppilaitoksessa)*

4.2.3. VERKOSSA OPPIMINEN

Opiskelija voi hankkia osaamista ainakin kahdella erilaisella tavalla virtuaaliympäristössä: Non-stop-toteutuksessa tai aikataulutetussa toteutuksessa. Non-stop-toteutuksessa opiskelija etenee itsenäisesti oman aikataulunsa mukaisesti. Aikataulutetussa verkkototeutuksessa opettaja antaa säännöllisesti sovittuna aikana ohjausta osaamisen hankkimisesta ja palautetta edistymisestä. Aikataulutetut toteutukset mahdollistavat myös ryhmässä oppimisen. Jokaisessa toteutuksessa on opettaja, joka antaa ohjausta ja tukea sekä myös antaa palautetta opiskelijalle kun tavoitteet on saavutettu. Verkkoympäristössä on myös mahdollista reaaliaikainen opetus ja yhdessä oppiminen.

Erityisopettajan tuki toteutuu yksilöllisesti ja/tai pienryhmälle sovittuina aikoina virtuaalisessa oppimisympäristössä kunkin toteutuksen sisällä tai erityisopettajan toteuttamana. Oppimisympäristöt vaihtelevat opettaja- ja ainekohtaisesti.

Vinkkejä verkossa oppimisen tueksi

- Ajan ja tilan tekeminen kotona/koulussa oppimiseen
- Ärsykkeiden (puhelin jne.) minimointi (ärsykkeiden poisrajaaminen)
- Oppimispäivän aikataulun tekeminen ja opintoyksikön loppuunsaattaminen (aikataulu)
- Liikkumisen mahdollistaminen opiskelun aikana (taukojumpa tai -kävely jne.)
- Erilaisten opiskelutekniikoiden käyttäminen (Pomodoro-tekniikka jne.)
- Digitaalisten apuvälineiden käyttö
- Oppimisaikataulun ja -suunnitelman tekeminen ja sen antaminen opiskelijalle
- Samojen rakenteiden käyttö opetuksessa ja ohjeissa
- Selkeät ja lyhyet ohjeet
- Opiskelijoiden ottaminen mukaan suunnittelemaan yhdessä opetusta ja ohjausta
- Monikanavaisuuden käyttö opetuksessa (puhe, teksti, kuvat)
- Kertaaminen ja toistaminen aiheesta opintoyksikön tai oppitunnin lopussa
- Näkökulman rajaaminen ja tiedon pilkkominen pienemmiksi paloiksi
- Opiskelijan muistiprosessien ja johtotoimintojen tukeminen
- Onnistumiskokemusten (jopa pienten) antaminen tukee seuraavaa oppimistuntoa (opiskelutilannetta)
- Erilaiset osaamisen arviointitavat (ei vain testit)

5. LOPPUSANAT

Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus kasvaa, kehittyä ja oppia sekä hankkia ammattitaitoa. Oppimisen ohjauksen- ja tuen tavoitteena on edistää kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta. Jokainen opiskelija tarvitsee myös ohjausta ja tukea. Ohjauksen perustana on vahvasti yhteistyötä tekevä ja asiantunteva opetus- ja ohjaushenkilöstö eri toimijoinen ja kaikilla on oma roolinsa ja vastuunsa prosessissa. Tavoitteena on sujuvat ja yksilöllisiin tarpeisiin perustuvat opinpolut, jossa opiskelija saa tarvitsemansa ohjauksen ja tuen.

Oppimisen tuki suunnitellaan aina kunkin opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien, valmiuksien, tavoitteiden ja tarpeiden mukaan. Oppiminen on osallistavaa, kannustavaa, motivoivaa ja myös turvallista. Opetus- ja ohjaushenkilöstö varmistaa kaikille opiskelijoille mahdollisuuden onnistua ja samalla luo puitteet kestäväälle tulevaisuudelle.

6. LÄHTEET

Eriytynen tuki ammatillisessa koulutuksessa, Opetushallitus 2018. [Eriytynen tuki ammatillisessa koulutuksessa \(opintopolku.fi\)](#). Viitattu 20.6.2022.

Hyvän ohjauksen kriteerit perusopetukseen, lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen. [Opetushallitus 2014. Hyvän ohjauksen kriteerit o.pdf](#) (oph.fi). Viitattu 20.6.2022.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020

Valtioneuvoston asetus ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta 794/2015

www.finlex.fi

www.oph.fi

LIITE 1. ERITYISEN TUEN PROSESSI OMNIASSA

ERITYISEN TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN

Erityisen tuen tarve tunnustetaan yhteistyössä opiskelijan, vastuuopettajan, erityisopettajan sekä huoltajan ja tarvittavan verkoston kanssa joko hakeutumisvaiheessa tai opintojen aikana. Erityisen tuen tarve tunnustetaan:

- Edellisen yhteistyötahon antama tieto sekä havainnot
- Dokumenteista esim. HOJKS/Erityisen tuen suunnitelma, tuen tarvetta kuvaavat asiakirjat ja lausunnot
- Mikäli tietolähteet puuttuvat ja tarvitaan lisäselvitystä tuen tarpeesta, selvitetään tuen tarve luki- ja matematiikkaseulalla tarvittaessa.

ERITYISEN TUEN ESITYS JA ERITYISEN TUEN HALLINTOPÄÄTÖS

- Erityisopettaja valmistelee erityisen tuen esityksen ja suunnittelee opiskelijan tarvitsemat ja oppimista edistävät tukitoimet yhteistyössä vastuuopettajan, opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa
- Ennen päätöksen tekemistä tulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa kuulla
- Koulutuspäällikkö tekee erityisen tuen hallintopäätöksen pian esityksen jälkeen. Erityisopettaja varmistaa tämän
- Tieto päätöksestä ja oikaisuvaatimusohjeista lähtee Wilman välityksellä opiskelijalle ja huoltajalle

ERITYISEN TUEN SUUNNITELMAN TEKEMINEN OSANA HOKSIA

- Erityisopettaja laatii erityisen tuen suunnitelman yhteistyössä opiskelijan ja/tai alaikäisen opiskelijan huoltajan ja vastuuopettajan kanssa. Suunnitelmaan suunnitellaan ja kirjataan pedagoginen tuki sekä erityiset opetus- ja opiskelujärjestelyt osaamisen hankkimisen ja osoittamisen aikana
- Erityisopettaja päivittää erityisen tuen suunnitelmaa ja arvioi tuen vaikuttavuutta säännöllisesti
- Erityisen tuki puretaan tarvittaessa edellä kuvatun prosessin mukaisesti, mikäli sille ei nähdä enää tarvetta

ERITYISEN TUEN TOTEUTTAMINEN

- Opettajat, erityisopettajat ja ohjaajat toteuttavat erityistä tukea opintojen aikana. Tuen toteuttanut taho kirjaa toteutuneet tukitoimet HOKSiin
- Vastuuopettaja seuraa opintojen etenemistä ja arvioi erityisen tuen toteutumista
- Erityisopettaja koordinoi edellä mainittua tuen toteutumista

OSAAMISEN ARVIOINNIN MUKAUTTAMINEN

- Mukauttamisen tarpeen toteaminen
- Erityisopettaja laatii yhteistyössä opiskelijan ja/tai alaikäisen opiskelijan huoltajan ja opettajan kanssa sityksen arvioinnin mukauttamisesta
- Ennen päätöksen tekemistä tulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa kuulla
- Koulutuspäällikkö tekee hallintopäätöksen. Tieto päätöksestä ja oikaisuvaatimusohjeista lähtee Wilman välityksellä opiskelijalle ja huoltajalle
- Yksilölliset arviointikriteerit kirjataan HOKSn ja opiskelija saa erityistä tukea
- Erityisopettaja yhdessä opettajan kanssa varmistaa sanallisen arvioinnin tekstit ja todistukseen tulostuvat viitteet
- Erityisopettaja laatii mukautuksen arvioinnin purkuesityksen edellä kuvatun hallintoprosessin mukaisesti yhteistyössä opiskelijan ja/tai alaikäisen opiskelijan huoltajan ja opettajan kanssa, mikäli arvioinnin mukauttamiselle ei ole enää perustetta.

AMMATTITAITOVAATIMUKSISSA JA OSAAMISTAVOITTEISSA POIKKEAMINEN

- Poikkeamisen tarpeen toteaminen
- Opinto-ohjaaja ja/tai erityisopettaja valmistelee poikkeamisen esityksen yhteistyössä
- Ennen päätöksen tekemistä tulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa kuulla
- Koulutuspäällikkö tekee hallintopäätöksen
- Opinto-ohjaaja tai erityisopettaja kirjaa HOKSn missä tutkinnon osassa ja miten ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poiketaan
- Prosessin aloittanut opinto-ohjaaja tai erityisopettaja huolehtii, että todistukseen kirjataan viite, että on poikettu tietyistä ammattitaitovaatimuksesta/osaamistavoitteesta

ERITYISEN TUEN ASIAKIRJOJEN ARKISTOINTI

- Erityisopettaja tulostaa erityisen tuen suunnitelman ja Opettajan tukitoimet -lomakkeen, josta näkyy suunnitellut ja annetut tukitoimet
- Erityisopettaja arkistoi erityiseen tukeen liittyvät asiakirjat Omnian arkistointiohjeen mukaan seuraavan valmistusvuoden kesäkuussa.